

POSEBNA IZDAJA.

Leto XVII. št. 1.

Poštnina plačana v gotovini
v Ljubljani, 3. januarja 1930

V organizaciji je mož,
kolikor mož — toliko pravice

Uredništvo in uprava: Ljub-
ljana, poštni predal 290.

Depisi morajo biti frankira-
ni in podpisani ter oprem-
ljeni s štampiljko dotične
organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v me-
secu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za gla-
ne izvod po Din 1.—.

Oglaš po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Pred odločitvami.

(Beseda vsem zaupnikom, odbornikom naših organizacij in vsemu članstvu.)

Iz Beograda so prispele vesti, da so se dela okrog revizije delavske zakonodaje pričela. Pričakuje se, da bodo izšli novi zakoni o zavarovanju delavcev, o zaščiti delavcev in o inspekcijah dela tekom prihodnjih mesecev. ODLOČILNE URE SO TU.

Strokovna komisija za Slovenijo je dobila obvestilo, kakšne zahteve so postavili v pogledu revizije delavske zakonodaje poslodavci. Te zahteve so take, da jih delavska javnost mora vedeti in nanje odgovoriti. Čas hiti in ker nočemo, da bi izvedelo delavstvo zanje šele, ko bo že vse zaključeno in izvršeno, smo se odločili, da obvestimo o njih svoje članstvo V POSEBNI IZDAJI »DELAVCA«.

Vsem priključenim organizacijam naročamo, DA PREČITAJO TA, tukaj natisnjena, OBVESTILA NA POSEBNIH SEJAH ODBOROV SVOJIH STROKOVNIH ORGANIZACIJ.

Obvestila sama Vam bodo povedala vse.

Iz njih boste videli, DA SE OGROŽA V PREDLOGIH POSLODAVCEV VSE, kar sta organizirana moč delavskih zaupnikov ter pravno čustvovanje družbe in socialni čut v zakonodaji za delavstvo vstvarila. Ogrožene niso samo pridobitve povojnih let, temveč TUDI STARE PRIDOBITVE, KI JIH POSEDUJE DELAVSTVO ŽE DESETLETJA.

Vemo, da boste z nami vred vsi čutili, da se nalaga v teh dneh nam vsem težka odgovornost in da smo dolžni storiti v obrambo delavskih pravic vse, kar moremo storiti.

STROKOVNA KOMISIJA ZA SLOVENIJO.

Savez Metalskih Radnika Jugoslavije.
Ujedinjeni Savez Železničarjev Jugoslavije.
Opći Radnički Savez Jugoslavije.
Zveza Rudarjev Jugoslavije.
Zveza živilskih delavcev Jugoslavije.
Osrednje društvo lesnih delavcev.
Osrednje društvo oblačilnih delavcev.
Savez Privatnih Nameščencev Jugoslavije.
Savez monopolskih radnika(ca) Jugoslavije.
Strokovno društvo tapetniških pomočnikov.
Društvo strojnikov in kurjačev.
Organizacija hotelskih, kavarniških in gostilniških nameščencev.

Kak zakon za zaščito delavcev žele poslodavci?

Po dolgih in mučnih razpravah so se končno poslodavci zedinili v svojih zahtevah z ozirom na revizijo naše socialne zakonodaje. Te zahteve pomenijo naravno njeno poslabšanje v vsakem pogledu. Smatramo za svojo dolžnost, da opozorimo delavsko javnost in delavske organizacije, kaj žele delodajalci na podlagi svojih sklepov. Najprej hočemo razmotrivati njihove zahteve v pogledu na zakon o zaščiti delavcev. Pri tem se bomo pa omejili samo na zahteve industrijev, ki so znatno milejše, kakor zahteve trgovcev in obrtnikov. Kakšne so torej zahteve industrijev?

MI VAM NE PREDLAGAMO NOBENIH RESOLUCIJ.

Na shodih, ki smo jih obdržali v septembru 1929. leta, je nad 15.000 delavstva v Dravski banovini odločno povedalo svoje stališče. In mislimo, da se ima upoštevati stališče delavstva, ki so tudi državljani, tembolj, ker to stališče ni v škodo gospodarskemu razvoju države. (Glej »Delavec« št. 19 od 10. sept. 1929.) To stališče, naše zahteve, je centralno tajništvo Delavskih zbornic v Beogradu in predstavništvo strokovnih organizacij v Beogradu (URSSJ) predalo ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. (Glej »Delavec« št. 20 od 25. sept. 1929.)

Prepričani smo, da se te zahteve niso vrgle v koš, in si radi tega ne moremo predstavljati, da bi se s poslabšanjem socialne zakonodaje kulturni nivo v Jugoslaviji pred svetom pokazal v nazadovanju in ne v napredovanju, ker naša socialna zakonodaja ni nikak pojav povojnih vetrov. Mnoge zakone si je organizirano delavstvo že mnogo let pred vojno ustvarilo in uzakonilo, a kar se je po vojni razširilo, je samo pojav napredovanja časa in nove dobe.

Zato apelirajte v teh dneh na socialno vest in na uvidevnost predstavnikov državne oblasti, ki gotovo vedo: Da se da ljubezen in sovrastvo trenutno sicer lahko pregaziti, kajti ljubezen in sovrastvo sicer še ni sila, vendar je na drugi strani ljubezen in sovrastvo temelj, na katerem slone važni zgodovinski dogodki vseh časov.

Kdor je sposoben gledati za dolgo dobo naprej, bo razumel.

PODALJŠANJE DELOVNEGA ČASA NA 10 UR.

Industriji žele, da se določi potom zakona delovni čas v industriji na 10 ur in da z ozirom na značaj obrata določi ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje ter ministrstvo za trgovino, v katerem obratu se dela na 8 in v katerem po 10 ur dnevno. S tem bi bilo načelo osemurnika ukinjeno.

PODALJŠANJE DOVOLJENEGA DELOVNEGA ČASA.

Dosedaj je bilo mogoče podaljšati delovni čas samo s pristankom štirih petin delavcev. Industriji žele sedaj, da se določi, da se more delovni čas podaljševati po posameznih oddelkih na pristanek polovice delavcev tega oddelka, na ta način, da imajo pravico do glasovanja samo oni delavci, ki so zaposleni v podjetju dalje od 6 mesecev, so starejši od 18 let in da se vsi delavci, ki so odsotni pri glasovanju, smatrajo, da so glasovali za podaljšanje delovnega časa. Na ta način je dovoljeno delodajalcem, da odženejo ob glasovanju polovico delavcev iz delavnice ter s tem dosežejo »pristanek« delavcev, da se sme delovni čas podaljšati za eno ali dve uri. Odbori za glasovanje naj bi bili sestavljeni po želji poslodavcev iz dveh predstavnikov lastnika podjetja in dveh po letih najstarejših pismenih delavcev, brez ozira na to, ali ta dva uživata zaupanje delavcev ali ne. Odločba o podaljšanju delovnega časa naj velja tri mesece in če ena petina delavcev ne zahteva novega glasovanja, še tri nadaljnje mesece. Toda to še ni dovolj. Industriji žele, da se za sezonska dela delovni čas sploh ne more omejevati. Med sezonska dela pa se morajo všteti vsa ona podjetja, ki na kakršenkoli način zavise od atmosferskih prilik ali ki so pri nabavljanju sirovin vezana na gotov letni čas. Končno moreta minister socialne politike in narodnega zdravja, — kadar to razvoj poslov zahteva, — v katerikoli industrijski panogi podaljšati delovni čas za dve uri dnevno, in to brez pristanka delavcev. Da bi bilo to industrijem še sigurnejše, žele, da se z zakonom določi, da mora minister za socialno politiko v roku petih dni izdati dovoljenje za podaljšanje delovnega časa za dve uri, ker se, ako tega ne stori, smatra, da je podaljšanje dovolil. Pod takimi okolnostmi je jasno, da bi bili vsi zakonski predpisi o trajanju delovnega časa iluzorni.

ZNIZEVANJE PLAČILA ZA NADURNO DELO.

Po dosedanjih določbah zakona so dolžni delodajalci plačati vsako nadurno delo s 50% poviškom. Ker bi morali delavci po želji poslodavcev v bodoče delati mnogo več na račun rednega dela, bi bilo odslej njihovo nadurno delo ocenjeno mnogo nižje, zato zahtevajo delodajalci, da se v bodoče nadurno delo plačuje s 25% poviškom.

SKRAJŠANJE ODMORA.

Industrijalci so mnenja, da je to, kar predpisuje dosednji zakon v pogledu odmora delavcev, ki delajo na prostem, mnogo preveč. Oni so mnenja, da je dveurni odmor odveč in žele, da se ta odmor skrajša na eno uro. Ravno tako so mnenja, da je neprijetno, da preneha delo v soboto zvečer in se nadaljuje v ponedeljek zjutraj. 36 urni nedeljski počitek da je predolg in se mora skrajšati na 24 ur, to je — delavci naj delajo do nedelje zjutraj ter prično delati zopet v ponedeljek zjutraj. Če pa se delo prekine v soboto zvečer, pa naj se nadaljuje v nedeljo zvečer. Samo ta zahteva zadostuje, da pokaže strašno nehumanost naših industrijev. Dosednji zakon določa, da morajo poslodavci delavcem, ki opravljajo tudi nedeljsko delo, nuditi vsaj vsako tretjo nedeljo odmor, vsako leto pa vsaj toliko dni dopusta, kolikor nedelj so bili zaposleni. Industriji so mnenja, da to doslej ni bilo pravično, češ, da je vseeno, ali dela delavec navaden delavnik ali pa v nedeljo.

NOCNO DELO ŽENSK IN MLADO-LETNIH.

Dosednji zakon zabranjuje nočno delo žensk in mladoletnih pod 18. letom. Industriji zahtevajo, da ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje določi, da se smejo zaposlovati pri nočnem delu tudi žene in mladoletni, če se ugotovi, da so lokalni zdravi, ali če tudi lokalni niso zdravi, — če zdravnik izjavi, da tako delo njihovemu zdravju ni škodljivo. Kdor hoče delati čez dan, si mora preskrbeti tako dovoljenje tudi za nočno delo.

PROTI DOJENČKOM IN PORODNICAM.

Po dosedanem zakonu so lastniki podjetij dolžni ženam-materam nuditi priliko,

da tudi med delovnim časom dojiyo svojo deco, ne da bi smeli to upoštevati pri njihovi mezdi ali pri rednem odmoru. Delodajalci zahtevajo, da se to ukine. Dalje zahtevajo, da se določi, da more delodajalec odpustiti delavko-porodnico, če je bolna dalje kakor dva meseca. Odločno se protivijo temu, da bi bila dolžna industrijska podjetja, ki zaposlujejo nad 100 delavcev, ki imajo vsaj 25 otrok, zidati dečja zavetišča. Delavci naj zahtevajo dečja zavetišča od občin, delodajalcev se to ne tiče. Ravno tako se delodajalci odrekajo dolžnosti zidati delavska stanovanja.

KRATENJE PRAVIC ZDRUŽEVANJA DELAVCEV.

Dosednji zakon daje pomožnemu osebu brez ozira na spol in starost pravico združevanja v zveze za zaščito njihovih ekonomskih, kulturnih in moralnih interesov. Delodajalci žele, da se odslej ta pravica ne prizna vsem onim delavcem, ki jih izključuje iz tega zakona, torej rudarjem, prometnemu osebu, vsem nameščencem in pisarniškim osebu ter te vrste delavcem, vsem vajencem in osebam, ki niso dovršile 18. leta.

ZOŽENJE DELOKROGA DELAVSKIH ZBORNIC.

Čeprav se delavci ne vmešavajo v poslovanje poslodavskih organizacij in njihovih zbornic, žele imeti industriji besedo pri delavskih ustanovah, predvsem v Delavski zbornici. Predvsem hočejo odstraniti iz Delavskih zbornic nameščence, za katere naj bi se ustanovile samostojne zbornice. Dalje zahtevajo, da se vnese v zakon, da je državna oblast dolžna — torej možnost izključena, — da pošlje na skupščine delavskih zbornic in na druge sestanke svoje komisarije. Poleg tega odrekajo delavskim zbornicam pravico, da bi smele sodelovati pri sklepanju kolektivnih pogodb. Pri takih poslih morejo biti navzoče le, če to žele delodajalci. Intervencijo od strani delavskih zbornic odklanjajo tudi v tem slučaju, če bi to zahtevale državne oblasti. Torej Delavske zbornice naj bi bile v enem svojih najvažnejših delokrogov popolnoma odvisne od samolastnosti podjetnikov.

Podjetniki so začutili potrebo, da se vtičajo v volilno pravico delavstva pri volitvah v delavske zbornice. Volilno pravico priznajo samo delavcem, ki so dopolnili 21. leto starosti. Sedenji zakon priznava namreč volilno pravico tistim delavcem, ki so stari že 18 let.

OKRNJEVANJE BORZ DELA.

Po sedanjem zakonu ne smejo borze dela nabavljati delavcev za ona podjetja, v katerih vlada štrajk ali izpor. Industriji pa zahtevajo, da ne smejo borze dela iskati dela za tiste delavce, ki so v štrajku ali pa ki so v izporu. Istotako zahtevajo, da država ukine brezposelnim ugodnost za vožnjo po železnici. Borze dela smejo namreč izdajati legitimacije, glasom katerih ima brezposelni polovično vožnjo po železnici. Delodajalci zahtevajo, da se sme izdati taka poverilnica le tistim delavcem, ki so dobili delo in ki potujejo, da to delo nastopijo. V splošnem pa zahtevajo, da obstoje borze dela le v sedanjih obliki, vse privatne borze dela, tudi od strokovnih organizacij, pa da se morajo ukiniti. Kar se tiče borz dela, zahtevajo, da ne sme biti v njih nikakega preglasovanja, ampak da imajo veljati samo tisti sklepi, na katere so pristali vsi poslodavci.

PROTI OBRATNIM DELAVSKIM ZAUPNIKOM.

Industriji odločno zahtevajo, da se ukine institucija delavskih in nameščenskih zaupnikov. Svoje zahteve podpirajo s trditvijo, da ne žele imeti zaupnikov delavci, ampak da jih zahtevajo le njihove organizacije, to pa radi tega, ker so izgubile vsak stik z delavstvom in ker vidijo v ustanovi delavskih zaupnikov najuspešnejše sredstvo za svoj politično-razredni boj proti današnjemu družabnemu redu.

Pri vsem tem je tudi zelo zanimivo, ko utemeljujejo te svoje zahteve tudi s položajem v Rusiji, češ da so celo tam izprevideli, da je slabo, če se utikajo delavci v vprašanja uprave podjetja, in da so radi tega dali ravnateljem podjetij absolutno oblast. Dalje trdijo, da dokazuje dosedanja praksa, da so delavski zaupniki delo v podjetjih le oteževali, mesto da bi vplivali pomirljivo na delavstvo.

Če pa kljub vsem tem dokazom ostane ustanova delavskih zaupnikov, zahtevajo, da morajo delavski zaupniki vršiti svoje dolžnosti le izven delovnega časa in da imajo podjetniki pravico, da jih odpuste

vsak čas. Dalje da ne more biti poverjenik nobena oseba, ki nima po misljenju poslodavcev moralne kvalifikacije za ta posel. Poleg tega zahtevajo, da preneha biti poverjenik vsak, kateri je po misljenju podjetnika grobo kršil svojo dolžnost ali prekoračil svoj delokrog.

DELAVSKE LEGITIMACIJE NAJ SHRANJUJEJO PODJETNIKI.

Po določilih sedaj veljavnega zakona si smejo preskrbovati delavci svoje legitimacije na poljubne načine, ali pri državnih samoupravnih oblasteh ali pri delavskih organizacijah. Te legitimacije morajo imeti tudi pri sebi. Industriji pa zahtevajo, da izdajajo take legitimacije samo oblasti in da morajo delavci te legitimacije izročiti delodajalcu, ko nastopijo delo. Oddane legitimacije morajo dobiti nazaj samo s pristankom podjetniških nameščencev. V služaju štrajka ali izpora da pa izroče podjet-

niku te legitimacije pristojni policijski oblasti.

ZAPORNA KAZEN NAJ SE UKINE.

Sedanji zakon o zaščiti delavcev določuje, da se mora kaznovati tisti podjetnik, ki prekršuje kljub že enkratni kazni zakone navedbe, poleg denarne kazni tudi z zaporom. Podjetniki zahtevajo, da ne sme več zakon po reviziji obsežati možnosti zaporne kazni, ampak samo denarne kazni. Ako bi obveljalo njihovo stališče, bi kazenska določila bila brez pomena, ker bi se gibale denarne kazni od 50—5000 dinarjev, katere vsota je za večino podjetnikov pravzaprav bagatela.

Da bo slika popolnoma jasna, navajamo še to, da menijo nekateri trgovci in obrtniki, da se je v navedenih resolucijah veliko preveč popustilo delavstvu in da bi bilo potrebno še bolj skržiti svoje pravice.

Kakšno bolniško zavarovanje hočejo poslodavci?

V tretjem delu te razprave se bavimo z vprašanjem, ki je za delavstvo morda najvažnejše. Kako želijo izpremeniti poslodavci naše delavsko zavarovanje?

Tu moramo predvsem lojalno priznati, da so tudi med poslodavci poedinci, ki smatrajo delavsko zavarovanje tudi za svoje in ki uvidevajo, da delavstvo, ogroženo v svojih življenjskih interesih, ne more biti temelj za zdrav industrijski razvoj, za urejene družabne odnose in za močno državo. Vsi ti poslodavci bi želeli skupno z delavci delavsko zavarovanje izboljšati, a ne poslabšati.

Ce bi predstavljali ti poedinci vse poslodavce, bi mogli zaključiti razpravo glede tega vprašanja s kratko ugotovitvijo, da se delavstvu za svoje zavarovanje ni treba bati.

A na žalost nam to ni mogoče. Akcija poslodavskih organizacij v pogledu delavskega zavarovanja ni v rokah teh poslodavcev s širokim obzorjem, temveč je v rokah poslodavcev, katerih obzorje ne sega preko računa izgube in dobička izoliranega obrtnega in industrijskega podjetja. V imenu vse obrti in industrije v državi so formalne poslodavske organizacije žele, ki bi delavskega zavarovanja ne poslabšale samo, temveč bi ga popolnoma upropastile, ako bi se uvaževale.

Ta akcija ni manje opasna radi tega, ker so udarci proti zavarovanju spretno maskirani in za nestrokovnjaka komaj vidni. Oni so baš radi tega še bolj nevarni.

ZAVAROVANJE ZA SLUČAJ STAROSTI IN INVALIDNOSTI.

V trenutku, ko je bilo postavljeno izvajanje zavarovanja za slučaj starosti in onemoglosti v manifestativni deklaraciji v delovni program sedanje vlade, se je bilo tudi poslodavcem težko izreči odkrito proti izvedbi te panoge zavarovanja. Zato so postavili samo zahtevo, da se uredi to vprašanje kasneje s posebno uredbo, a ne v samem zakonu o zavarovanju delavcev. Iz zakona samega pa naj bi se nasprotno izbrislale tudi same osnove tega zavarovanja: fiksiranje višine prispevka in iznosa rent, ki se morajo dati s temi prispevki. Tako bi poslodavci, pozivajoč se na obetano izvajanje starostnega zavarovanja, mogli na eni strani opravičevati svoje zahteve glede poslabšanja zavarovanja za slučaj bolezni in nezgode. A na drugi strani bi mogli dati kasneje kot odškodnino za to poslabšanje prazno fikcijo brez vrednosti. Da se omogoči to varanje javnosti in delavstva, bi bilo potrebno, da se izločijo osnove starostnega zavarovanja iz zakona, da bi bila prepuščena popolna svoboda za uredbo, katere se v zakonu obljublja v pogledu reguliranja starostnega zavarovanja.

V POGLEDU ZAVAROVANJA ZA SLUČAJ NEZGOD

predlagajo poslodavci izmene, ki bi to vrsto zavarovanja povsem upropastile. Stoodstotni invalid v bodoče ne bi imel več pravice do rente v višini svoje zavarovane mezd, temveč samo na mnogo nižjo rento. Kdor ne bi bil vsaj 40% invalid, bi ostal brez vsake rente. Delavec, ki bi izgubil rok, bi ostal pri striktnem izvajanju poslodavskih zahtev brez rente. Na drugi strani bi se zbirali prispevki za tako zavarovanje za slučaj nezgod v bodoče do polovice tudi od delavcev, a ne v celim iznosu od poslodavcev, kakor je bilo to doslej. Ako bi bil poškodovan v bodoče mrtev stroj, bi ga poslodavec moral popraviti ali zamenjati z novim. Če bi bil poškodovan živ stroj, bi prevzeli poslodavec večji del tega rizika na tuja ramena.

Poslodavci zahtevajo dalje, naj se odmerjajo prispevki za nezgodno panogo zavarovanja v bodoče tako, da se bodo pokrivali z njimi v prvih letih zavarovanja samo izdatki za tekoče rente in upravne stroške in da se poleg tega ne bi zbirali več kapitali, potrebni za kapitalno kritje rent.

S tem bi se mogel prispevek za nezgodno panogo zavarovanja za par let v resnici znižati. A kasneje bi se prispevek vsako leto poviševal. Če par let, ko bi se povišalo število nezgodnih rentnikov do maksima, a bi se na drugi strani ne našli novi dohodki od obresti zbranih rezerv, bi se povišal prispevek daleč preko sedanje višine. On bi se moral povišati na dvojno sedanjo višino. Ker se zahteva, da se uvede novi sistem predpisovanja prispevkov vsled potrebe po prihranitvah, bi se zahte-

valo v bodoče verjetno daljno znižanje nezgodnih rent, da bi se dosegel cilj, ki se s samim prehodom na slabši način predpisovanja prispevkov ni mogel doseči.

Prehod na ta sistem predpisovanja prispevkov zahtevajo poslodavci, čeprav so bile v zadnjih letih slabe strani tega sistema od strokovne strani zelo jasno obrazložene.

Ne gre tu samo za v prvih letih nestalne, a kasneje vsako leto večje prispevke. Ne gre tu samo za večje prispevke v kasnejših letih. Pri predlaganem sistemu zbiranja nezgodnih prispevkov se prevlajuje skrb za ponesrečene delavce z ram in bilanc podjetij, v katerih so se ti delavci ponesrečili, na rame podjetij in delavcev, ki pripadajo bodočim generacijam. Da-li jih bodo one v resnici nosile in da-li jih bodo mogle nositi, to je odvisno od stabilnosti našega socialnega zakonodavstva in od bodočega razvoja našega gospodarstva. Obremenitev bodočih generacij bi bila v toliko večja, v kolikor manjša bi bila v bodočinošči gospodarska prosperiteta, v kolikor manjši bi bilo vsled tega število gospodarskih podjetij in število delavcev. Tuj kapital, ki je danes v naši industriji dominanten in ki se bo v bodoče iz našega gospodarstva potegnil verjetno deloma nazaj, bi zapustil v tem slučaju našo zemljo, ne da bi bil prisljen odbiti od svojih zaslužkov v naši državi tudi polno odškodnino za zdravje in življenje onih naših delavcev, ki so se ponesrečili v njihovi službi. Predstavniki našega narodnega gospodarstva mislijo, da je to v interesu našega gospodarstva.

A vse to poslodavcem še ni dovolj. Ako bi se izvedla organizacija zavarovanja po njihovih željah, bi ostal večji del v obrti zaposlenega delavstva brez zavarovanja, pa seveda tudi brez zavarovanja za slučaj nezgode. Za slučaj nezgod ne bi bili zavarovani niti oni delavci, ki delajo v najopasnejšem poslu.

Poslodavci nimajo poguma, da bi to direktno zahtevali. Oni se nadejajo, da bodo dosegli isti cilj po indirektnem potu s tem, da zahtevajo, da se vodi pri uradih za zavarovanje delavcev v bodoče samo evidenca čez podjetja, ki zaposlujejo nad 25 delavcev. Poslodavci se nadejajo, da bo s tem zbiranje prispevkov od malih obrtov v praksi onemogočeno.

V POGLEDU ZAVAROVANJA ZA SLUČAJ BOLEZNI

bi se znižala predvsem hranarina s tem, da bi se odvzela delavcem za prvih pet dni bolezni pravica do hranarine. Razen tega bi izgubili pravico do hranarine vsi delavci, ki niso pred boleznijo bili nepretrgoma tekom treh mesecev zaposleni, ali ki niso bili zaposleni v teku zadnjih dveh let vsaj eno leto. Popolnoma bi odpadla dečja oprema. Znižale bi se tudi druge podpore, zlasti porodnina.

Najvišja mera prispevka za slučaj bolezni bi se znižala od 7 na 6%. V stvari se zahteva še večje znižanje.

Poslodavci so postavili zahtevo, ki bi bila simpatična tudi delavcem, če bi bila izvedljiva. Poslodavci zahtevajo, naj nosi tretji del stroškov tako bolniškega, kakor starostnega zavarovanja, država. Pri takih zahtevah je potrebno, da se ve; da se zahteva s tem za bolniško zavarovanje delavcev od države letna subvencija v višini okrog 80 milijonov dinarjev, za starostno zavarovanje pa letna subvencija v višini okrog 40 milijonov dinarjev. In da se na drugi strani ve, da je dolžna subvencionirati država delavsko zavarovanje po sedanjem zakonu s subvencijo v višini 1 milijona dinarjev in da se je ta podpora iz razloga štednje v vsakem državnem budžetu zniževala, dokler se ni popolnoma ukinila. Da so bile ukinjene pred par leti vsled potrebe po štednji državne borze dela, ki so obremenjevale državni budžet s par sto tisoč dinarji. Da stoji med onimi poslodavci, ki trošijo za svoje delavce sredstva delavskega zavarovanja, a ostajajo zavarovanju dolžni težke milijone na rednih prispevkih, na prvem mestu država s svojimi gospodarskimi podjetji.

Poslodavci vse to vedo. A vkljub temu zahtevajo, da prevzame država na svoje rame ne samo tretjino stroškov za starostno, temveč tudi tretjino stroškov za bolniško zavarovanje. To vsekakor v nameri, da se pusti izvesti državi ono poslabšanje zavarovanja za slučaj bolezni, ki si ga poslodavci sami ne upajo predložiti.

ADMINISTRACIJO

novega delavskega zavarovanja zamišljajo poslodavci tako-le: Vsak delavec bi bil dolžan kupiti, ko stopi v delo prvič pri uradu bolniškega zavarovanja člansko knjižico. Delavec, a ne poslodavec, bi bil dolžan predlagati to knjižico pri vsaki spremembi posla ali višine mezd uradu za zavarovanje v potrditev. Prispevki bi se plačevali z markicami, ki bi se lepile v tej knjižici. Okrožni urad bi sestavljal s pomočjo predloženih knjižic kartoteko za evidenco članov in podjetij, ako bi hotel predpisovati plačilne naloge, ki bi ostali predpisani tudi za bodoče. To bi gotovo ne zmanjšalo količine administrativnega dela pri uradih delavskega zavarovanja. Jasno je, da se taki predlogi ne postavljajo z namero, omogočiti boljšo in cenejšo administracijo, temveč z namero, omogočiti sabotažo celokupnega delavskega zavarovanja.

Pričakuje se, da se delavci, ki niso vajeni na redno administriranje, ne bodo v redu prilagajali.

Ce vsled neprijave delavcev ali slabe evidence urada zavarovanja poslodavec ne bi dobil pravočasno in pravilno sestavljenega plačilnega naloga, bi urad za zavarovanje delavcev predpisanih prispevkov po 6 mesecih od poslodavca ne mogel več zahtevati, ker bi ti zahtevki že zastarali.

Mezdne spiske naj bi vodili v bodoče samo poslodavci, ki zaposlujejo več kakor 25 delavcev. A tudi ta podjetja bi smela v nasprotju s sicer običajnimi predpisi glede čuvanja knjig te plačilne spiske uničevati. Kontrolnim organom bi bilo kontrolno delo zelo oteženo. Zlasti bi jim bilo v bodoče prepovedano kontrolirati pravilnost mezdnih list z vpisi v blagajniške in druge knjige.

Taki predlogi se stavljajo pod geslom, da je potrebna štednja in racionalizacija

administracije delavskega zavarovanja. Racionaliziranje uprave in štednja bi radi podprli sigurno tudi delavci. Tudi oni vedo, da so v inozemstvu uradi delavskega zavarovanja, ki morejo delati brez evidence članov, ker vodijo to evidenco podjetja, ki so podvržena najstrožji kontroli uradov delavskega zavarovanja. Ta kontrola je omogočena tam v enaki meri v dobri volji poslodavcev, kakor po ostrih sankcijah zakona. V nedostatku enega in drugega, kakor je to pri nas, morajo biti delavci na žalost za najhujšo evidenco tako podjetij, kakor delavcev. Kar se evidence podjetij tiče, nam ni znano, da bi obstajalo. Kje delavsko zavarovanje, ki bi moglo vršiti svoje naloge brez najtočnejše evidence podjetij.

V POGLEDU UPRAVE

delavskega zavarovanja predlagajo poslodavci te-le izmene:

Da se ukinejo volitve in glavne skupščine, da se zmanjša v ravnateljivih uradih število delavskih delegatov, imenovanih od Delavskih zbornic, na 1/3. Da se ponovno vpostavijo podjetniške blagajne s kompetenco okrožnih uradov, kjerkoli bi se to zahtevalo.

To so glavne zahteve poslodavcev v pogledu revizije delavskega zavarovanja. Vsem, ki delavsko zavarovanje in njegove potrebe in probleme le malo poznajo, mora biti jasno, da bi te zahteve, če bi se provedle, naše sedanje delavsko zavarovanje popolnoma upropastile.

Ako pa je to tako, potem se nadejamo, da se take zahteve ne bodo mogle vzeti od nikogar resno v diskusijo. Najmanj more biti namera čimteljev, ki polagajo te dni fundamente naše politične in gospodarske bodočnosti, da bi dopuščali to igro z življenjskimi interesi ene desetine državljanov te države.

Stališče podjetnikov napram inspekciji dela.

Inspekcija dela je brez dvoma nadzorni in izvršilni organ socialne zaščite. Raditega mora imeti inspekcija čim širšo oblast, najmanj vso ono oblast, katero imajo ostale državne izvršilne oblasti z ozirom na izvrševanje ostalih zakonov. Ako nimajo te oblasti, so brez pomena zakon o zaščiti delavcev in zakon o zavarovanju delavcev, kakor tudi vsi zakoni in navedbe, ki imajo pred očmi varstvo in dobro delavcev.

Vse zahteve podjetnikov pa merijo sedaj, ko je govor o reviziji zakona o inspekciji dela, na to, da se kompetenca in oblast inspekcije dela čim bolj omeji.

PROTI SPECIJELNIM INSPEKCIJAM.

Sedanji zakon predvideva, da bi se mogle radi učinkoviteje in strokovneje inspekcije ustanoviti posebne inspekcije dela n. pr. za stavbstvo, za promet, za rudarstvo, za pomorstvo itd. Jasno je namreč, da ne more biti oblastni inspektor, ki je po poklicu inženjer, strokovnjak za vsa specijelna področja industrije.

Podjetniki žele, da vsa taka zakonita določila izpadejo in da postane samo ena inspekcija dela, ki je vezana na banovine. Poleg nje pa še osrednja inspekcija dela pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje.

INSPEKCIJE POD NADZORSTVOM LASTNIKOV PODJETIJ.

Po sedanjem zakonu ima inspektor dela pravico, da obišče vsako podjetje vsak čas in da ga pregleda v kateremkoli si bodi spremstvu in da se razgovarja s komur hoče. Podjetniki pa zahtevajo, da sme inspektor pregledati podjetje le v spremstvu lastnika, ali pa osebe, katero določi podjetnik.

Ako bi se sprejelo v zakon to določilo, potem bi bil inspektor dela pod direktno kontrolo podjetnika in bi izgubil vso svojo avtoriteto ter bi prenehal biti organ javne oblasti. Na drugi strani pa bi se odvzela delavstvu vsaka možnost svobodnega izražanja v zadevi, za katero bi vršil inspektor preiskavo. Le malo delavcev je namreč tako zavednih, da bi se upali izpovedati stvari, ki ne bi bile v prilog podjetnikov.

ZMANJŠEVANJE OBLASTI INSPEKTORJA DELA.

Po sedaj veljavnem zakonu ima inspektor dela pravico, da preiskuje vzroke nezgod na licu mesta ali sam ali potom obrtne ali pa potom upravne oblasti, katero sam določi. Podjetniki pa zahtevajo, da ne sme v takih zahtevah izvrševati poizvedb niti inspekcija sama niti upravna oblast. Pristajajo edino na to, da odredi inspekcija komisijo, v kateri pa mora biti zastopnik poslodavca ali poslodavec sam in da edino ta komisija preiskuje vzroke nesreč v podjetju.

POSUŽEVANJE STROKOVNJAKOV ZABRANJENO.

V smislu sedanjega zakona sme inspektor pritegniti pri pregledovanju obratov strokovnjaka, kateri je po njegovem mnenju potreben, a poleg tega tudi zastopnika za zaščito otrok ali predstavnika delavskih organizacij. Podjetniki pa zahtevajo, da se sme inspektor posluževati samo oseb, ki stoje v javni službi. Torej odvisnih uradnikov in nikogar drugega. Oni žele, da izključijo vsak vpliv svobodnih organov socialne zaščite na delovanje inspektorja dela.

ONEMOGOČAVANJE DELA INSPEKTORJA.

Po dosedanjem zakonu ima pravico inspektor, da pregleda vse knjige, načrte, risbe, spise in dokumente, ki se tičejo ugo-

tavljanja pogojev dela. Na zahtevo morajo dati podjetniki poročilo o številu in vzroku obolenj pri delu, o prehrani delavcev, o stanovanjskih razmerah, o delovnem času, o zavarovanju delavcev in o vseh socialnih in kulturnih razmerah, v katerih delavci živijo. Brez te pravice inspektor svojega dela sploh ne more vršiti.

Podjetniki pa zahtevajo, da se se te pravice odvzamejo inspektorjem. Vse, kar dovoljujejo podjetniki inspektorjem, je, da morajo vršiti osebni pregled v spremstvu podjetnika in to samo enkrat na leto, ne pa vsaj dvakrat na leto, kakor je zapisano v sedanjem zakonu.

Vprašati se moramo, na kaki podlagi naj bi inspektorji prišli do vpogleda o resničnem položaju v podjetjih, ako bi se ugodilo zahtevam industrijcev.

NEZDRAVI IN ŠKODLJIVI OBRATI NAJ OSTANEJO.

Po sedaj veljavnem zakonu imajo inspektorji pravico, da odrede preureditev ali pa da smejo celo zapreti one obrate, ki so škodljivi in nedovoljeni z ozirom na življenje in zdravje delavcev.

Podjetniki zahtevajo, da se ta pravica odvzame inspektorju, kljub temu, da je kot inženjer strokovnjak v tem pogledu. Podjetniki pristajajo le na to, da odredi inspektor strokovno komisijo, v kateri pa mora biti tudi zastopnik poslodavcev, da izvrši pregled. Pa tudi ta komisija naj bi bila omejena; kajti pri svojih odredbah bi morala imeti pred očmi finančno možnost lastnika podjetja. In če se ugotovi, da je njegov finančni položaj slab, potem morejo biti delavci še dalje zaposlene v obratih, ki so nevarni za njihovo življenje in zdravje.

ZA IZIGRAVANJE INSPEKCIJ.

Po sedanjem zakonu je možna proti odlokom inspekcije pritožba na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje.

Podjetniki zahtevajo, da se jim nudi možnost pritožbe še na tretjo instanco, to je na državni svet, kljub temu, da obstoja v vsej državni administraciji pravilo, da sta le dve instanci. Čisto umljivo je, da žele, da naj ne bo odlok inspekcije dela izvršen, dokler ne pride odločitev od državnega sveta. Poleg tega naj bi smela izvrševati inspekcija dela svoje odloke le preko organa državne upravne oblasti.

Po sedanjem zakonu mora upravna oblast izvršiti odloke inspekcije dela v roku enega meseca, ako pa odlok ne bi bil v tem roku izvršen, mora inspekcija dela nižjo

STALIŠČE PODJETNIKOV NAPRAM

upravno ali obrtno oblast naznaniti višji oblasti. Podjetniki pa zahtevajo, da se ukine tudi rok za izvršitev odlokov inspekcije dela in da se odvzame inspektorju pravica do pritožbe na višjo oblast proti zamudni oblasti.

Ako bi podjetniki uspeli s temi predlogi, bi obstajala resna nevarnost, da se odloki inspekcije dela izigrajo in da bi obležali v kakšnih arhivih.

Nadaljna zahteva delodajalcev je, da se odpravi za kršitev odlokov inspekcije dela tudi zaporna kazen, in da ostane samo denarna kazen, in to največ od 300—1500 dinarjev. V praksi bi to pomenilo: Vsak podjetnik bi smel omalovaževati inspektorja dela, mu eventualno zabraniti vstop v podjetje ali pa ga celo vreči iz podjetja, — saj riskira k večjemu kazni v znesku 1500 Din. Menimo, da bi taka zakonita določba ne nudila niti najmanjše zaščite državnemu uradniku tako visokega ugleda kakor je inspektor dela.

Vsak član in članica strokovnih organizacij mora biti tudi član kulturne organizacije

„SVOBODA“

Delavec je sam svoje usode kovač, sam svoj učitelj! Zato kujmo, zato se izobrazujmo, mesečnik „Svoboda“ je zato ustanovljen.

Beogradu, temveč na Dunaju in Parizu pišejo listi, da je letos prinesel delničarjem Trboveljske prem. družbe »Kristkindl« čistege po 17 od sto, ali Din 35.— na delnico. Meščansko časopisje poroča, iz gospodarskih poročil vidimo povsod ugodno bilanco naše industrije. Inozemski kapital se baje silno zanima za vložitev svojega kapitala v našo industrijo. Računa na bogato žetev. Temu nasprotno so pa pred novim letom stotine in stotine izmोजganih starcev-rudarjev, vdov in sirot oblegale občinske urade v revirjih, da bo tudi njim prinesel »Kristkindl« 2—3 kovače — miloščine. Takšna je danes usoda delovnega človeka. S kletvijo na ustih, so se ti reveži spominjali starega leta v mrzlih, zaduhlih stanovanjih, s kletvijo zopet se podajajo v novo leto, pričakujoč v istem svoje rešitve — pogina.

Rudarji! Trpke so te napisane besede. A strašne v istinitosti življenja. Pa vse to še izkoriščajočemu kapitalu ni dovolj. Trboveljska družba je dala pri zadnji obravnavi razumeti, da bo tudi ona prišla s svojimi zahtevami pred delavstvo. Deputatni premog in stanovanja so ji na poti, plače previsoke. Delavstvo drž. rudnikov se je celo lansko leto nahajalo v mezdnem gibanju, ne da bi prišlo do dovoljnega zaključka. Svinčena družba v Mežici, v rokah bogatih Angležev, meče ljudi na cesto, baje vsled slabega gospodarstva. Leški rudarji so morali prestati 6 mesečno brezposelnost, samo zato, ker niso znali prej premoža iskati (!).

Pa ne samo to: V pretečenem letu so takozvani »gospodarski krogi« zastavili ves svoj vpliv na mero-dajnih mestih, da dosežejo poslabšanje obstoječe socialne zaščite delavstva. 8 ur dela jim je premalo, hočejo 10 in 12 ur na dan. Hranarina, nezgodna renta, pokojnina jim je previsoka, jo hočejo znižati. Sploh vse jih boli, kar gre v korist in zaščito delovnega človeka. Pretečeno leto se niso uspeli. Ali letos, v kolikor nam je po poročilih znano, stopa reorganizacija socialnega zakonodavstva v odločilni stadij. Do 28. februarja morajo biti tozadevne komisije z delom gotove. Kako bodo odločile in v prid komu?

Rudarji! Takšna je vaša preteklost, takšna sedanost in bodočnost se obeta še slabša. Ali bomo pustili, da do tega pride? Ne! mora biti naš odločen odgovor. Ja ali ta »ne« sam še dolgo ne zadostuje. Zato je potreba žive sile, organizacije. Vprašajmo se, v koliko je vsak v pretečenem letu storil za podvig naše skupne organizacijske sile? Reči moramo, da smo se v pretečenem letu precej trudili, da dvignemo naš rudarski pokret. Lepo smo napredovali. Ali so drugi, vse skupaj je še mnogo, mnogo premalo storjenega. Tisoči in tisoči vaših sotrpinov še tavajo v nezavednosti; alkohol, strah in nevednost je v njih gospodar. Ti so rakrana na našem gibanju. To so kapitalistične barikade, izza katerih strelja nasprotnik na naše postojanke.

Zato mora vseh nas v novem letu zaprisega biti: v borbo za zavojevanjem na duhu temnih, v borbo za osvobojenje na kapitalističnih barikadah zaslužjenih — neorganiziranih; v borbo za razširjenje ljudske izobrazbe v spoznanju človeka do človeka. Zatorej v novem letu ne sme biti med nami ponosa jaz sem član, temveč naš ponos mora biti v tem,

koliko članov je vsak posameznik pridobil.

Zatorej, rudarji, za nas še ni vselega novega leta. Za nas prihaja leto novega trpljenja, novih borb, katere bodo zahtevale pogumnih borcev v vrstah naše strokovne organizacije Zveze rudarjev Jugoslavije, potom katere se učimo iz preteklosti, da je treba v sedanosti borbe, če hočemo, da bo bodočnost naša.

To naj bo naš novoletni pozdrav.

Senovo pri Rajhenburgu.

Pri tukajšnjem rudniku postajajo delovne razmere že naravnost obupne. Prvi vzrok temu je silna nezavednost med rudarji samimi, ki se v ogromni množini rekrutirajo iz samega kmetskega prebivalstva. Žal, da moramo to napisati, ker vemo, da ako bi ti kmetje imeli dovolj zaslужka in jela doma, bi gotovo v rudnik ne šli. Ali tako so pa ravno oni tisti element, katerega se družba najbolj poslužuje v tem, da potom njih znižuje že itak nizko stoječe akordne postavke kjerko more.

Danes je pri nas že tako, da delavec že sam nič več ne ve, kaj bo zaslužil Dela in gara, ko pa pride izkaz zaslужka, takrat pa vidi, da se njegov »verdienst« suče okrog 40 Din. Vsaka reklamacija v tem oziru je brezuspešna; zakaj vse odgovarja obstoječim postavkam. In če sedaj rudar tarna, da je kljub temu premalo zaslužil in da s tem ne more živeti, tedaj se mu enostavno reče: če vam ni prav, pa lahko greste, kajti mi imamo ljudi na razpolago, ki nam delajo za 20 Din dnevno. V tem postopanju ima prednost inž. Verbič.

V Senovem imamo tudi rudarsko kolonijo. Ta je, kar se snage tiče, pod vsako kritiko. Greznice so vse polne, tako da fekalije kar okoli hiš tečejo. Odtok v kanal je ves zamašen. Zato v slabem vremenu, posebno ker je tukaj ilovnat svet, sploh ni več mogoče priti v stanovanjske hiše. Čudno se nam zdi, da tega tukajšnji bratovsko-skladnični zdravnik ne vidi? Zakaj gotovo to tudi iz zdravstvenega ozira ni pravilno.

(Pripomba uredništva: Dobro je, da nam tudi rajhenburški rudarji kaj poročajo. Saj ve ostalo delavstvo, da kapitalistični bič povsod enako tepe, kjer je nezavednost med delavstvom doma. Nič ne pomagaj in nikoli ne bo pomagalo, če bodo ti rudarji tu in tam malo zajamrali v časopisu. To zlo obstoječega stanja je treba prijeti pri korenini. V kolikor je nam znano, se ti rudarji zelo malo zanimajo za svojo razredno strokovno organizacijo. Zveza rudarjev, njih poklicna organizacija, še dolgo ne uspeva tako kot bi morala. Zato vi, rajhenburški rudarji! Manj alkohola, več razuma, manj strahopetnosti, več poštrevnosti za vašo organizacijo, pa boste videli, da se bodo morale tudi vaše delovne razmere pravilno urediti.

Vse šikanacije, ki se gode vam pri delu, pa vedno in takoj poročajte vodstvu Zveze rudarjev v Zagorju. Tudi ako se ne bodo vaše greznice očistile, poročajte, da se bo mogla potem napraviti pritožba na zdravstveno oblast. — Vi se pa vsi organizirajte v Zvezi rudarjev Jugoslavije!)

Trbovlje na — Dunaju.

Božično obdarovanje premog. kapitalistov.

Neki avstrijski dnevnik prinaša v svoji božični številki poročilo o razdelitvi dividend — to spada seveda v božično številko — pri raznih avstrijskih delniških družbah. Med temi je največ takih, ki ali sploh ne bodo v položaju kaj izplačati, ali pa le malenkostne dobičke. Z začudenjem opazi čitatelj med navedenimi podjetji eno, ki vendar ni v Avstriji, a v poročilu stoji: »Die Trifaller wird mindestens 35 Dinar vertellen.« Torej ta »Trifaller« je zelo svetla točka za avstrijske krščane in nekrščane žide, ker jim »Christkindl« tudi letos prinaša »najmanj« 17 in pol odstotno dividendo kot lani, četudi se je letos »reguliralo« mezde trboveljskih rudarjev.

Toliko dobička ne da nobeno avstrijsko delniško podjetje, zato so lahko nemško-avstrijski kapitalisti prav zadovoljni z »nacionaliziranim« rudnikom v — Jugoslaviji. Vse v znamenju carinske zaščite.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Trpljenje v Derwuschekovi tovarni.

Odpovedi službe in stanovanja pred Božičem. — Kako je tovarnar Derwuschek lagal o delavskih zaupnikih. — Inspektor inž. Šorli molči.

Gotovo bi težko našli tovarno, kjer bi rekli delavci, da so s svojim položajem popolnoma zadovoljni. Delavec je pač tisti, ki mora svojo delovno silo ponujati gospodarsko močnejšemu delodajalcu. Zato bi morda marsikdo mislil, da se pač tudi Derwuschekovi delavci pritožujejo nad svojim bednim položajem, kakor vsi drugi. Toda temu ni tako. Ponovni konkretni in drastični slučaji so dokazali, da se godi delavcem opekarnarja Fr. Derwuscheka v Lajtersbergu pri Mariboru tako, kot menda nobenim drugim tovarniškim trpinom.

Razvoj industrije gre povsod za tem, da se delovno silo čimbolj izrablja.

nju delavskih slojev prosto pot, bi ne trpel samo delavec, ampak ravnotako celota, država in vse narodno gospodarstvo. Baš zato je vpe-ljala zadnja desetletja vsaka država socialno zakonodajo, ki naj ščiti delavske sloje pred prekomernim izrabljanjem. Čimbolj se država industrializira, temvečja je potreba socialne zakonodaje. Tudi pri nas imamo kolikor toliko dobre socialne zakone.

Kakor povsod drugod, tako tudi na socialnem polju zakoni še niso vse. Važno je izvajanje teh zakonov.

Kaj se zopet godi pri Derwuscheku?

Ni se še poleglo prvo razburjenje med delavstvom tovarnarja Derwuscheka in vseh onih, ki imajo kolikaj socialnega čuta, ko so slišali o velikanskem odpustu delavcev, ki ga je izvršil gospod Derwuschek pred par tedni ob nastopu zime, ko je odpustil iz službe in odpovedal stanovanje vsem onim delavcem, ki so po brezuspešnem opominjanju in interveniranju Delavske zbornice vložili proti Derwuscheku tožbe za izplačilo zakonitega dodatka za nadure. Na proteste delavcev in delavskih časopisov je tovarnar Derwuschek odgovoril s popravki in pojasnil v nemških in slovenskih časopisih, da je odpustil le one delavce, ki so ga tožili za nadure, čeprav mu je baje inspektor dela inž. Šorli sam izjavil, da ni treba plačevati 50% za nadure.

Obupani delavci so umaknili tožbe.

Med delavci, ki so že dolga leta garali pri Derwuscheku za skrajno nizke mezde in so bili po celoletnem napornem delu ob nastopu zime napenkrat vrženi na cesto, brez zaslужka in brez stanovanja, so se odigravali v Derwuschekovih barakah obupni prizori. Poročali smo že, da je nekaj delavk ob priliki komisije srezkega načelnika, uradnega zdravnika in inspektorja dela prišlo ponovno prosit tovarnarja Derwuscheka, naj jih vzame nazaj v službo, ker na zimo tudi drugod ne morejo dobiti zaslужka, ampak se vsak delodajalec izgovarja, da mora zaposliti one, ki so mu delali med letom. Gospod Derwuschek je ostal trd in od-slovil delavke, češ, zakaj so ga tožile. Šele, ko je obup delavskih družin od dne do dne rastel, se je bogati tovarnar Derwuschek omehčal v toliko, da je zopet sprejel v službo devet odpuščenih delavk in delavcev, ko so se upognili tako globoko,

da so v pisarni podpisali izjavo, s katero se odrečejo plačilu za nadure

in umaknejo svoje tožbe in tudi plačajo svoje stroške pri sodišču za tožbe. Kako dolgo pa bo gosp. Derwuschek te ponižane sirote obdržal v službi, to je njegova prosta volja. Seveda je drugo vprašanje, če ima umik teh tožb za zakonito določeno plačilo 50% dodatka za nadure pod pritiskom te bede sploh pravno veljavno. Toda, kaj si morejo reveži pomagati? Kakor hitro bi zopet zahtevali svojo pravico, bi jih gospod Derwuschek zopet čez noč vrgel iz službe in stanovanja. In to pravico ima. Nima pa gospod Derwuschek pravice, da se v očigled takšnemu postopanju napram revežem še v časopisih hvali, kako je »socialen«.

Nove odpovedi pred božičnimi prazniki.

Človek bi mislil, da se bo izkazal gospod Derwuschek, ki se vozi ob nedeljah z »gumiradlerjem« k maši v frančiškansko cerkev, vsaj pred božičnimi prazniki toliko socialnega, kakor se hvali po časopisih, ali ravno pred božičem je gospod Derwuschek zopet s pestjo udaril med svoje trpine. Še teden dni poprej je javil v mariborskih dnevnikih, da odpoveduje samo onim, ki so ga tožili. V soboto pred božičem je poslal Derwuschek dekret z odpovedjo službe in stanovanja v — osmih dneh tudi delavcu, ki je že par let pri njem, ima rodbino in ga sploh ni tožil, ampak je samo toliko nesrečen, da je v sorodu z delavcem, ki je od majnika naprej vsak dan stal po 12 ur pri Derwuschekovi

peči in zahteval sedaj plačilo za nadure, ki mu je zajamčeno po jugoslovanskem zakonu! Derwuschek dobro ve, da tudi ta delavec ob nastopu zime ne bo mogel dobiti nikjer drugod dela in tudi nikjer stanovanja, ker delo v opekarnah sedaj počiva. Nihče ne more zahtevati od drugih opekarn, da v sredi zime sprejmejo pod streho in na delo one, ki so celo leto delali Derwuscheku, ki jih je sedaj vrigel na cesto.

Kaj pravi inspektor inž. Ivo Šorli?

Za čuvanje delavskih interesov, določil zakona o zaščiti delavcev, imamo v Mariboru še vedno inspekcijo dela in inspektorja inž. Ivo Šorlija, ki je bil sicer imenovan v Novi Sad, pa bo še najmanj do aprila uradoval v Mariboru. Njemu je gotovo vse to, kar se godi pri Derwuscheku, znano. Inž. Šorli je nedvomno čital Derwuschekove izjave, kako mu je inspektor Šorli potrdil, da ni treba plačati dodatka za nadure. Inž. Šorli mora vedeti, da bi bila takšna izjava v odločnem nasprotstvu z zakonom. Inž. Šorli pozna tudi odredbo ministrstva socialne politike glede delovnega časa v Derwuschekovi tovarni.

Čemu ni torej dementiral Derwuschekovih izjav?

Po obč. drž. zakonu ima sicer Derwuschek pravico odpovedati delavcem tudi sredi zime službo in stanovanje. Toda mi imamo tudi zakon o zaščiti države, ki velja prav tako za delavca kot za tovarnarja. Ali pa ni vse to, kar smo gori navedli, kar počenja Derwuschek ob nastopu zime napram delavcem, sposobno, da ruši javni red in mir? Vse to, kar počenja g. Derwuschek, je v stanu ustrahovati delavstvo, da si ne bo upalo zahtevati niti zakonito določenega plačila za nadure, pa če tudi bo delalo, kakor letos, dan na dan po 12, 15 in več ur?!

Pri zadnji razpravi v Derwuschekovi tožbi proti delavskemu zaupniku F. K. se je tudi ugotovilo, da je

tovarnar Derwuschek lagal v vlogi na ministrstvo

in z njim vred je lagalo njegovih šest podpisanih uradnikov, ko so z Derwuschekom vedoma krivično dolžili delavska zaupnika, da sta vodje komunističnega gibanja v Derwuschekovi tovarni. Mi to laž javno pribijamo in pozivamo g. Derwuscheka, da nas skupno s svojimi podpisanimi uslužbenci radi te javne klevete toži. Če nas g. Derwuschek ne bo tožil, potem ve, kdo je.

Gospod Derwuschek nam je že zadnjič, ko je poslal »Volksstimmi« svoje popravke po svojem zastopniku, zagrozil, da si pridruže daljnje korake. Pričakujemo, da bo na današnji težki očitek laži svojo grožnjo izpolnil in da se snidemo pred sodiščem.

Današnji članek pa naj ne uide tudi pozornosti drugih kompetentnih faktorjev. Opozarijamo na gornje razmere v Derwuschekovi tovarni gospoda okrožnega inspektorja in srezkega načelnika in gospoda kraljevega bana. Podatke bodo oblasti lahko dobile tudi pri Delavski zbornici.

„UJEDINJENI SINDIKATI“

organ svobodnih delavskih sindikatov v sestavi „Ujedinjenega Radniškega Sindikatnega Saveza Jugoslavije“ je centralno glasilo naših strokovnih organizacij. Izhaja mesečno enkrat na 16 straneh in stane polletno Din 12.— Prinaša poučne in zelo dobre članke in poročila o našem gibanju. Organizacije, naročajte ga in tudi člani, ki jim je do strokovne izobrazbe, bi ga morali imeti.

Kupujte in priporočajte domače proizvode
Adria-prašek za pecivo
in vanilni sladkor

OBLAČILNI DELAVCI.

Oblačilna stroka na Dunaju.
Dunajska krojaška zadruga ima 14.918 članov, krojačev in šivilj, mojstrov in mojstric. Od teh zaposlujejo pomočnike in pomočnice samo 3750 mojstrov in sicer 3842 krojačev in 9024 šivilj, skupno torej 12.866 delovnih moči. 11.168 mojstrov in mojstric pa dela samo, z vajenci in vajenkami. S 1. oktobrom so imeli krojaški mojstri v učenju 1000 vajencev, šivilje pa 2661 vajenk, a jih ni mogoče dobiti, ker so medse izučenih tako nizke, da jih morajo starši še po izučitvi preživljati.

Koliko je krojaškega naraščaja v Nemčiji?
V Nemčiji je bilo leta 1907 56.587 vajencev in vajenk krojaške stroke. Leta 1928 pa je število istih naraslo na 767.569, to je za 20.982 ali 37,1% več.

Na eni strani je ogromen povišek krojaškega naraščaja, na drugi strani pa je racionalizacija. Spopolnitev raznih tehničnih pripomočkov, n. pr. razni stroji za gumbnice, pikiranje, za šivanje gumbov, stafiranje, likanje itd. pa zmanjšuje potrebo ročnih delovnih moči in razmerje med l. 1907 in 1928 je še večje, iz česar sledi brezposelnost. Kadar pa je brezposelnih moči kaj več, so pa te moči najcenejše in lahko podirajo s težavo pridobljene tarife. Ista slika se dogaja povsod, kjer je konfekcija močno razvita. Pri nas pa, ko je konfekcija šele v razvitku in še nimamo tehničnih pripomočkov, morajo pa iste nadomestiti delovne moči, seveda s tako nizko plačo, da naši konfekcionarji lahko konkurirajo s stroji v drugih državah. Z istimi odstotki pa se je povečalo tudi celotno izučeno krojaško delavstvo.

Ivan Kozjak.

Umrl je v cvetu mladosti, star komaj 28 let, naš sodrug Ivan Kozjak, krojaški pomočnik. Polnih osem let je bolehal na tuberkulozi in se mučil v upanju, da zopet ozdravi. Ako se mu je zdravje količkej obrnilo na boljše, takoj je zopet prijel za iglo in jo sukal, dokler mu ni bolezen to zopet zabranila. Bil je zvest član organizacije oblačilnih delavcev. Da je v svoji bolezni potreboval socialno zaščito, katera mu je bila nudena po zakonu, se razume samo po sebi in v prav takih slučajih se pozna nepopolnost te zaščite, katero bi tak izredni slučajji jako zahtevali. Oblačilno delavstvo mu ohrani časten spomin!

Iz Avstrije.

Na Spodnjem Avstrijskem v Linzu je svobodna organizacija oblačilnih delavcev zahtevala v jeseni 10% povišanje plač, katero je tudi dosegla in sicer za damske in moške krojače, kakor tudi za vajence. Nova tarifa je stopila v veljavo z dnem 14. oktobra. Plače znašajo: Damski krojači in veliki delavci na uro 1.22 Schilling (Din 9.75); mali delavci na uro 1.04 Sch. (Din 8.32); izučeni delavci prvo leto 0.73 Sch. (Din 5.84). Šivilje: Šivilja za plašče in jope 0.88 Sch. (Din 7.04); šivilja za krila in bluze 0.78 Sch. (Din 6.24); šivilja, izučena, prvo leto 0.46 Sch. (Din 3.68). Vajenci: Učenci: 3 polletje tedensko 3.40 Sch. (Din 26.20), 4 polletje ted. Sch. 5.10 (Din 40.80), 5 polletje ted. Sch. 6.90 (Din 55.22), 6 polletje tedensko Sch. 8.60 (Din 68.80). Učenke: 3 polletje tedensko Sch. 2.— (Din 16.—), 4 polletje tedensko Sch. 2.90 (Din 23.20), 5 polletje tedensko Sch. 3.90 (Din 31.20), 6 polletje tedensko Sch. 4.90 (Din 39.20).

Brezposelni!

Poslužite se najugodnejše prilike pletilnega stroja „Walter“, ki Vam ga nudi F. Kos v Ljubljani, Židovska ulica 5, s popolnim poukom in sigurno eksistenco.

Razno.

List za brezalkoholno kulturo, »Novi Život«, št. 5, je izšel. Kot uvodnik je članek Dr. Vuka Vrhovca: Pogled na sedanje gibanje proti alkoholu. Nato članek: Grozdje in sadje, vir zdravja in moči. Potem pesem o pijanstvu, ki je iz leta 1830 ter sedaj prvič objavljena. Potem slede bogate rubrike o antialkoholnem gibanju v Jugoslaviji in drugo. — Priporočamo list vsem, ker je treba, da tudi na tem polju vršimo našo kulturno zadačo, svariti delavstvo pred strupom. — Izhaja v Zagrebu, Opatička ulica br. 3.

Praznovanje novega leta nekdanj in sedaj.

»Delavska Politika« je priobčila to zanimivo razpravo. Ker bo gotovo dobro došla tudi čitateljem »Delavca«, jo priobčujemo:

Kakor je Božič samo nadomestek nekdanjega poganskega praznika zimskega solnčnega obrata in božično drevo nadomestilo za zimske ognje, ki so se temu prazniku na čast prižigali, tako je tudi praznik Novega leta z običajnim medsebojnim obdarovanjem, vlivanjem svinca in Silvestrovim rumlom spomin na davne predkrščanske dni.

Obnova leta se ni obhajala nekdanj tako kakor danes, 1. januarja. Še v srednjem veku se je v Franciji štel novo leto od velike noči dalje, v Angliji do l. 1550 od

25. decembra v Florenci se je do leta 1745 začelo novo leto s 25. marcem, v Benetkah do leta 1652 s 1. marcem. Kopti, kristjani v Siriji, Nestorijanci in Jakobiti še danes ne štejejo Novega leta s 1. januarjem. Začetek novega leta s 1. januarjem so uvedli Rimljani, katerim je Julij Cezar leta 47 pr. Kr. roj. s pomočjo tedanjih zvezdoslovcev uredil časovno štetje, ki je bilo do tedaj zelo v neredu. Koncem decembra so prirejali Rimljani v čast bogu Saturnu velike svečanosti, takozvane saturnalije, praznik mrtvih, ob katerem so se sužnji in reveži bogato obdarovali — ostanek nekdanjih pojedin na čast dušam mrtvih sorodnikov. (V Rusiji so družinske pojedine na grobovih še danes v navadi.) Takrat je vladalo splošno slavnostno razpoloženje, zlasti na dan 1. januarja, ko je bog Jan otvoril novo leto. (Po njem se imenuje prvi mesec v letu Januar.)

Krščanska cerkev se je dolga stoletja borila proti temu rimskemu poganskemu prazniku Novega leta. Skušala je vernike, da bi jih odvrnila od veselja, zbirati v cerkve, odrejala je spokorne in prosilne pobožnosti. Četrti cerkveni zbor v Toledu je zapovedal za ta dan strog post in celo Aleluja se je morala pri petju psalmov izpustiti. Ali tudi grožnje z ekskomunikacijo radi udeležbe na veselicah in maskeradah (šeme v živalskih kožah, ostanek prastarih običajev) po cestah, kjer so se zasmehovale cerkvene ceremonije (kakor volitve papeža vseh norcev in druge bedarije), ni so cerkvi nič koristile. Morala je tudi tukaj, kakor mnogokje drugod, popustiti in skleniti kompromis. Morala je stari poganski praznik preobčeti v krščansko obleko in prevzeti celo maskerado norcev, ki so ostali od nekdanjih saturnalij, čeprav so pri tem v cerkvah prepevali ljudje klafarske pesmi, popivali in se mastili s klobasami in mesto kadila zažigali stare šolne, da se je duhovnikom med mašo kar nos vihal. »Sveti« Avguštin je zaman rotil ogenj in žveplo na ta »praznik pijanih dijakonov«. Le počasi so ga pozneje vendar odpravili.

Cerkveni praznik »Obrezovanje Jezusa« je bil uveden šele devetega stoletja. Obrezovanje novorojenčkov, osmi dan po rojstvu, je bilo pri židih v navadi že tisoč let popreje kakor je še danes. Ne le židje, tudi razni drugi narodi so poznali ta običaj, ki so ga pozneje tudi Mohamedanci prevzeli. Pri raznih divjih narodih še danes v tej ali oni obliki puščajo otrokom kri, da na ta način potolažijo bogove, da ne prizadenejo otroku nič žalega. Tatari na primer odrežejo novorojencu na koncu splovida košček kože v podobi prstana in jo vržejo na streho, da se posuši. S tem mislijo, da so otroka rešili vsega slabega. Seveda pri Jezusu to obrezovanje kakor tudi njegovo rojstvo ni zgodovinsko dokazano. Zanimivo je, da je leta 1114. kaplan nadvojvode Gottfrieda Bouillonskega prinesel iz Jeruzalema košček kože in je tr-

Kaj moramo čitati?

Knjige »Cankarjeve družbe« so prodane! Posojajte jih sosedom in skušajte jih pridobiti za člane. Vi pa se naročite takoj na

„Delavsko politiko“

ki izhaja 2 krat tedensko v Mariboru in je poučno ter novinsko glasilo vseh malih ljudi v dravski banovini.

V »Delavcu« čitate o svojih križih in težavah predvsem doma in v tovarni.

Delavec pa mora vedeti tudi, kaj se po svetu godi, kako se tam reže kruh pravičnosti itd. To vse čitate v

„Delavski politiki“

Marsikoga zanimajo tudi sodne razprave.

„Delavska politika“

prinaša vse važnejše sodne razprave iz Maribora in deloma tudi iz Ljubljane.

Mesečno stane Din 10.— in se naroča pri:

Upravi „Del. politike“

Maribor, Poštni predal 22.

Spravite ta list v vsako delavsko hišo!

dil, da je tista, ki so jo Jezusu na spolovilu odrezali. Stisto let je potem ta kožica delala »čudeže«, čeravno je »sveta« Brigita protestirala in trdila, da se ji je v spanju prikazala Mati Božja in povedala, da se nahaja tista kožica cela v Rimu.

Tudi drugi novoletni običaji so poganskega izvora, ki se jih cerkvi kljub veliki prizadevanju ni posrečilo iztrebiti. Tako je naš novoletni prazniček naslednik germanskega Julovega mrjasca, obdaritve spominjajo na nekdanji praznik mrtvih. Silvestrovo bedenje na pogansko pričakovanje obiska duš rajnih in Silvestrovo razgrajanje na prepoditev hudobnih duhov, da bi ne škodovali dušam. Tudi čitanje bodočnosti z vlivanjem svinca in na druge načine so poznali že naši poganski predniki.

KINO LJUBLJANSKI DVOR

Telefon 2730

Najlepši filmi, najcenejši kino, last Udruženja vojnih invalidov. V delavnikih ob 4. uri, v nedeljo in praznikih ob 1/2 11. in ob 3. uri. — Enotna cena za vse sedeže 4— Din. Lahko sedete, kamor hočete! Poleg tega pri vseh ostalih predstavah najnižje cene: 4—, 6—, 8— dinarjev.

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

L. M. ECKER SINOVA

Stavbinska, galanterijska in ornamentska kleparnica. Oblastveno dovoljeno podjetje za izvrševanje vodovodnih del. — Oddelek za centralne kurjave.

LJUBLJANA

Stomškova ulica št. 4

L. MIKUŠ, LJUBLJANA
MESTNI TRG 15

Dežniki

Na malo! Na veliko!

USTANOVLJENO LETA 1839

Delavci, pozor!

ALI VESTE KJE JE „PRI LEONU“? V KOLODVORSKI ULICI

Tam se točijo prvovrstna domača vina vseh vrst, dobe se vsako uro topla in mrzla jedila. Vse po solidnih cenah. Odprto že zjutraj ob štirih. — Za mnogorojen obisk se priporočata

Leo in Fani Pogačnik.

Delavci, organizirajte se!

Vsaki delavec in nameščenec

naj ima v svojem prostem času zabavo. — Naj se zabava z

Lubas-harmonikami

Gojite svojo narodno godbo. —

Igrajte na harmonike!

Prvovrstna in močna kvaliteta

Cene nizke!

Prva jugoslovanska izdelovalnica harmonik
Fr. Lubas, Ljubljana, Dunajska c. 36

Srečno Novo leto žele vsem svojim odjemalcem in gostom:

Gostilna Česnovar

Ljubljana

Dolenjska cesta 3

Prva jugoslovanska izdelovalnica dežnikov
Josip Vidmar

Ljubljana

Pred Škofijo

Gostilna na Gričku pri „Tičku“

Vinko Magister

Gostilna pri Jerneju
Fran in Ana Rozman

Ljubljana

Sv. Petra cesta

Pavel Šimenc

cvetličarna

Sv. Petra cesta 33

Pokopališče Sv. Križ

Restavracija „Bavarski dvor“
M. Petrič, restavrater

Ljubljana

Dunajska cesta